

УДК 37.013.43:658.62:377.35

Смолінська О.Є., канд. пед. наук, доцент,**Драч М.П.**, проректор з НП та НМ роботи, к.вет.н., доцент[©]*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького***РЕАЛІЗАЦІЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-
ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДХОДІВ У МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

У статті висвітлено окремі аспекти виявів та реалізації різноманітних підходів до осучаснення змісту фахової підготовки лікарів ветеринарної медицини у вищому навчальному закладі.

Особливу увагу звернено на принципи щодо професійного навчання та виховання позиції, зокрема необхідність втілення науковості та закріплені у національній традиції уявлення про взаємодії у живій природі. Також у публікації йдеться про зв'язок змісту професійної освіти фахівців ветеринарної медицини та інституційних засад української вищої школи.

Ключові слова: *культурологічний та організаційно-педагогічний підхід, професійне навчання та виховання, зміст професійної освіти, ветеринарна медицина.*

Вступ. Необхідність модернізації змісту професійної освіти майбутніх фахівців зумовлена рядом факторів, одним з провідних з-посеред яких, однак далеко не єдиним, є суспільно-виробничий запит щодо якісних характеристик їх підготовки. Освітні можливості вищого навчального закладу відповідного профілю можуть бути достатньо широкими завдяки реалізації ряду різнорівневих підходів.

1. Культурологічний (виражає внутрішню єдність професійного становлення).

2. Організаційно-педагогічний (забезпечує зовнішні фактори формування професіонала).

Мета статті – проаналізувати культурологічні вияви у професійному навчанні та вихованні майбутніх лікарів ветеринарної медицини, накреслити шляхи розв'язання існуючих суперечностей.

Культурологічний підхід набув у сучасній педагогіці актуальності у зв'язку зі стрімким зростанням інформаційної насиченості навчально-виховного процесу, стимульованої глобалізаційними процесами, зокрема формуванням єдиного європейського освітнього простору, отже, інтеграцією культурно-освітніх тенденцій. Дієвість цього підходу достатньо складна, оскільки полягає у збалансовуванні взаємно протилежних тенденцій – інтегруючої та емансипаційної. Отже, Європа знань і науки передбачає одночасно й об'єднання освітньо-наукових зусиль задля створення потужної протипаги американській освіті, запобігання впливу мізків з континенту, переселенню молоді, отже, порушенню демографічної рівноваги, зміщенню економічної та політичної впливовості; разом

[©] Смолінська О.Є., Драч М.П., 2011

з тим, не менш потужними є емансипаційні тенденції, задекларовані у Болонській конвенції як „дотримання повної поваги до різноманітних культур, мов національних систем освіти й університетської автономії [4, 22]”.

Складність модернізації змісту професійної освіти майбутніх фахівців ветеринарної медицини в Україні на інституційному рівні полягає у сформованих культурних установках щодо цієї професії, зміст яких надає різної суспільної вагомості лікарям гуманної та ветеринарної медицини, незважаючи на очевидну, особливо у світлі останніх світових епі- та пандемій, несправедливість таких позицій.

Ще однією з проблем інституційного рівня є етична суперечливість між етнокультурним та економічним факторами, один з яких передбачає наявність відносин „людина-тварина”, інший – ні. В українському фольклорі знаходимо багато підтверджень існуванню культу тварин (ще з праслов'янських часів), визнання їх рівної з людською співучасті в організації та забезпеченні життєдіяльності людей. Це і фольклорні порівняння: „Б'ється, як риба об лід”, „Гарно, як теляті у мішку”, „Здібний, як віл до карети”, „Розбирається, як баран в аптеці”; і прислів'я та приказки для повчання: „На те коня кують, щоб не спотикався”, „Час не віл, його не налигаєш”, „Ходить, як овечка, а буцькає, як баран”; і загадки для опису предметів і явищ „Реве віл на сто гір, на сто кроків, на сто потоків”, „Є на світі кінь – всьому світу не вдержати”, „Повен хлівець білих овець, а за ними - баранець” [2]. Пам'ятки давньоукраїнської літератури теж відображають віру українців в одухотвореність природи в цілому і тварин зокрема, що видно з великої кількості виражальних засобів, де тваринний і людський світи становлять цілість ніби взаємно перепливаючи один в одного.

Наукова картина світу, яка обумовлює змістове наповнення навчальних дисциплін етапу вищої професійної освіти, оскільки реалізує один з базових дидактичних принципів – науковості, збіднює культурологічний професійний контекст, уневажнюючи значний пласт уявлень, що лежать в основі формування професійних ціннісних установок майбутніх фахівців ветеринарної медицини. Без такого базису професійне виховання і самовиховання може набувати формального характеру, оскільки полягатиме у засвоєнні моральних правил і норм, спричинятиме становлення етичної відмежованості, ставлення, що розмовно характеризується як „байдужість”. Не варто сподіватися, що це локальна культурна формація, яка не поширюється також на інші сфери духовного життя людини. У зв'язку із вищевикладеним, проблемним, але доцільним видається задіяння організаційно-педагогічного підходу як зовнішнього, хай і дещо екстенсивного фактора професійного навчання і виховання фахівців з вищою освітою, який у контексті цієї публікації розуміємо як осучаснення змістового наповнення насамперед фахових дисциплін, організацію спецкурсів та проведення спецсемініарів.

Існуючі відмінності наукових шкіл, що їх розуміємо як цілеспрямоване поєднання освіти і науки [5, 11], регіональних традицій, організаційно-культурні особливості навчальних закладів теж відображаються у змісті навчальних та комунікативних процесів як їх конкретне наповнення. Подолання чи, бодай, пом'якшення цих культурологічних факторів неможливе без спеціальної (як наукової, так і педагогічної) уваги до них. Викладачі фахових дисциплін при підготовці до занять, насамперед лекційних, розуміючи наявність різноманітних, подекуди альтернативних, сучасних підходів до реалізації професійних завдань

фахівця ветеринарної медицини, повинні ознайомити з основними з-поміж них, а також переадресувати студентів до наукових джерел, які висвітлюють цю проблематику. При цьому, з точки зору навчального менеджменту, складно провести звичайну тематичну лекцію, адже вона не спроможна забезпечити формування необхідного змістового компоненту, оскільки обмежена часом, саме це викликає найбільшу кількість нарікань серед викладачів. Отже, необхідно впроваджувати нові технології навчання, які передбачають активізацію суб'єкт-суб'єктних взаємодій – збагачення змісту професійної підготовки через насичення комунікативного простору навчання [3].

Модернізація змісту професійної підготовки на інституційному рівні тісно пов'язана з проблемою автономії університетів, що у європейській та українській практиці реалізується у різних полярностях, формування яких було зумовлене історико-культурними факторами: у Європі – це значний рівень автономності, пов'язаний із децентралізованою системою управління освітою, в Україні ж – концентрація управління, його націленість на конкретного менеджера, отже, залежність. З одного боку, така концентрація полегшує процедуру змістового оновлення професійної підготовки, зокрема, у контексті цієї публікації, лікарів ветеринарної медицини, з іншого – бюрократизує її та спричиняє безвідповідальність, адже поки, наприклад, новий навчальний план доходить до реального втілення частка відповідальності кожного (адміністратора чи викладача) суттєво подрібнюється.

Іншим аспектом, що стосується змісту професійної підготовки, є його культурна неспівмірність, адже зміст освіти визначається в Україні єдиним замовником – державою (через ОПП, ОКХ, інші документи законодавчого та нормативного характеру), „споживачем” же фахівців часто є бізнес, що часто належить приватним особам. Таким чином, культурологічно зміст професійної освіти, в тому числі за напрямом „Ветеринарія”, перебуває одночасно у різних (управлінському та виробничому) вимірах, якщо ж до цього додати об'єктивно існуючий розрив між наукою та освітою, особливості методик викладання фахових дисциплін, що потребують узагальнення та систематизації, матеріальну базу навчального процесу, то може скластися уявлення про неподоланність культурологічного фактора професійної освіти. Разом з тим, існування та дієвість названих вище аспектів не заперечують, а, навпаки, актуалізують розробку адекватних організаційно-педагогічних підходів у контексті соціокультурної теорії змісту навчання, що має об'єднувчий характер [1, 195]

Реалізація кроків, спрямованих на прогрес української вищої, зокрема ветеринарної, освіти, посилення уваги та інтересу до неї з-за кордону, отже залучення іноземних студентів та викладачів (наші студенти й викладачі почасти вже інтегровані у роботу європейських вищих навчальних закладів) можлива завдяки невинній роботі університетів ветеринарної медицини – основних дійових осіб – як у фахово-науковому, так і в професійно-педагогічному напрямах.

Організаційними ж передумовами для забезпечення процесу неперервної модернізації змісту професійної підготовки фахівців ветеринарної медицини є і оновлення освітніх стандартів, і наявність нормативного та вибіркового компонентів у навчальних планах, і урізноманітнення організації навчання через запровадження факультативів, спецкурсів, проведення спецсемініарів, і можливість використання різноманітних науково-педагогічних літературних

джерел, і збагачення навчального досвіду студентів за рахунок практичних занять і різних видів практики.

Висновок. Таким чином, лише цілісність не тільки наукових та культурологічних, а й організаційно-педагогічних підходів до розв'язання нагальних проблем професійного навчання та виховання майбутніх лікарів ветеринарної медицини спроможна забезпечити і високу якість роботи вищого навчального закладу відповідного профілю, і підвищення рівня індивідуального професіоналізму його випускників.

Література

1. Голованова Н.Ф. Общая педагогика. Учеб. пособие для вузов. – СПб: Речь, 2005. – 317 с.
2. Народ скаже – як зав'яже: Укр. нар. Прислів'я, приказки, загадки, скоромовки / Упор. та передм. Н.С. Шумади. - К., 1985. – 173 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: підручник: У 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К.: Либідь, 2004. – 576 с.
4. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 – 2004 рр.) / За ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль, 2004. – 147 с.
5. Філософія освіти і педагогіка: цінності культури. Комунікативний етикет: Україна. Великобританія. Німеччина. Франція. Іспанія: Навч. посіб. / За ред. Черепанової С.О. – Львів, 2007. – 392 с.

Summary

Smolinska O.Ye. candidate of pedagogical sciences, docent

Drach M.P. pro-rector for scientific and academic affairs candidate of veterinary sciences, docent

Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z. Gzhytskyj

THE REALIZATION OF CULTUROLOGICAL AND ORGANIZATIONAL-PEDAGOGICAL APPROACHES IN THE CONTENT MODERNIZATION OF PROFESSIONAL EDUCATION OF FUTURE SPECIALISTS

The article deals with the separate aspects of expressions and the realization of different approaches to modern content of professional training of veterinary doctors in high schools.

It was attracted the special attention on due to the professional education and training, principal positions, especially the necessity to introduce scientific quality and consolidated in national tradition the conception of interaction in nature. The publication also deals with the relation of the content of professional specialists education in veterinary medicine and institutional basis of Ukrainian higher schools.

Key words: *culturological and organizational-pedagogical approaches, professional education and training, content of professional education, veterinary medicine.*